



BÖLÜM V

ELEKTRONİK TEBLİGAT

ELEKTRONİK TEBLİGAT NEDİR

Bilişim alanında son zamanlarda önemli teknolojik gelişmeler yaşanmış ve bu gelişmeler sonucu ortaya çıkan yenilikler toplumun tüm alanına hızlıca yayılmıştır. Bilişim alanındaki en önemli yeniliklerden birisi de elektronik yolla iletişimdir. Özellikle internetin ortaya çıkışıyla birlikte elektronik yolla iletişim yargılama hukukunun süreçlerinde de daha fazla uygulama alanı bulmaya başlamıştır. Elektronik yolla iletişim 2019 yılının sonunda başlayan ve temasla bulaşan salgın hastalık (covid-19) sebebiyle de, bir çok alanda önemli roller üstlenmiştir.

ELEKTRONİK TEBLİGAT KAVRAMI

Ülkemizde de yargılama ile ilgili gecikmelerin en başında tebligat sorunu olduğu düşünüldüğü için, bu gelişmeler doğrultusunda hukukumuzda ilk defa 11.01.2011 tarihinde 6099 sayılı Tebligat Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla 7201 sayılı Tebligat Kanunu m. 7a hükmü ile elektronik tebligat hükme bağlanmıştır. Buna ilişkin 19.01.2013 tarihli Resmi Gazete'de Elektronik Tebligat Yönetmeliği yayımlanmıştır.

ELEKTRONİK TEBLİGAT KAVRAMI

Daha sonra 7101 sayılı Kanunla 28.02.2018 tarihinde 7201 sayılı Tebligat Kanunu m. 7a hükmünde de teknolojik gelişmelere paralel olarak değişiklik yapılmıştır ve akabinde 06.12.2018 tarihli Resmi Gazete'de yeni Elektronik Tebligat Yönetmeliği yayımlanmış ve 01.01.2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Böylelikle 2013 tarihli Elektronik Tebligat Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

ELEKTRONİK TEBLİGAT KAVRAMI

Elektronik tebligat, en genel ifadeyle, bilgisayar veya elektronik ortamda oluşturulmuş bir belgenin, tebliğ yapabilen resmi makamın aracılığıyla internetten elektronik posta yoluyla iletilmesidir. Elektronik tebligatın, her şeyden önce klasik (posta yoluyla veya diğer usuli yollarla yapılan) tebligattan ayırt edilmesi gerekir. Tebligat Kanunu m. 7a ve Elektronik Tebligat Yönetmeliği hükümleri incelendiğinde, elektronik tebligatın diğer klasik yöntemlerden bağımsızlaştırıldığını ve o yöntemlere tamamlayıcı olmadığını ifade edebiliriz. Klasik tebligat, belirli bir işlemin ilgisini bilgilendirebilmek amacıyla yetkili makamın, kanunun öngördüğü usul ve esasa uygun bir şekilde ilgisine bildirilmesi ve bu bildirim aynı şekilde belgelendirilmesi işlemidir.

ELEKTRONİK TEBLİGAT KAVRAMI

Tebliğat Kanunu ve Elektronik Tebliğat Yönetmeliği de dikkate alındığında elektronik tebliğatı tam anlamıyla şu şekilde ifade edebiliriz: Bilgisayar veya elektronik yazılım ortamında oluşturulmuş bir belgeyi veya elektronik tebliğat mesajını, Tebliğat Kanunu ve Elektronik Tebliğat Yönetmeliği hükümleri gereği internet yoluyla elektronik ortamda muhataba, hakkında yapılan kazai, mali veya idari işleme ilişkin tebliğatı çıkaran merci aracılığıyla, tebliğatı yapan PTT'ce sağlanan elektronik tebliğat adresi kullanılarak, yine PTT Ulusal Elektronik Tebliğat Sistemi (UETS) vasıtasıyla bildirilmesi ve bu bildirim elektronik olarak belgelendirilmesi işlemidir.

ELEKTRONİK TEBLİGATIN KURUCU UNSURLARI

Bir işlemin elektronik tebligat olarak nitelendirilebilmesi, iki temel kurucu unsurun varlığına bağlıdır: Bilgilendirme ve Belgelendirme.

Elektronik tebligatın birinci kurucu unsuru olan bilgilendirme, elektronik ortamda bildirim ile bilgisayar ortamında oluşturulmuş bir belgenin muhataba, internet yoluyla iletilmesidir. Bir başka ifadeyle muhatabın kendisini ilgilendiren mesajdan haberdar olmasını sağlamak amacıyla elektronik olarak mesajın PTT UETS tarafından muhataba gönderilmesidir.

ELEKTRONİK TEBLİGATIN KURUCU UNSURLARI

Elektronik tebligatın ikinci kurucu unsuru olan belgelendirme ise, bilgisayar ortamında oluşturulmuş belgenin muhataba internet yoluyla iletildiğini elektronik olarak ortaya koyan işlemidir. Elektronik tebligatın belgelendirilmesi, işlem ve delil kayıtları ile gerçekleştirilir. Başka bir deyişle, işlem ve delil kaydı aracılığıyla elektronik tebligatın çıkarıldığı ve muhataba ulaştığı belgelendirilmektedir. İşlem kaydı, PTT tarafından elektronik tebligat hizmetinin verilmesi sırasında meydana gelen ve mevzuat gereği kaydının tutulması zorunlu olan tüm bilişim sistemi işlem kayıtlarıdır (Yön. m. 3,1-g).

ELEKTRONİK TEBLİGATIN KURUCU UNSURLARI

Delil kaydı ise, tebligatın; tebligatı çıkarmaya yetkili makam ve merciden UETS tarafından teslim alındığına, muhatabın elektronik tebligat adresine ulaştığına, okunduğuna ve usulen tebliğ edilmiş sayıldığına dair üretilen ve elektronik sertifika ile imzalanmış kayıtlarıdır (Yön. m. 3-b).

PTT UETS tarafından, tebligatın merciden çıkışından muhatabına ulaşmasına kadar tüm işlem ve delil kayıtları zaman damgası ile belgelendirilmektedir.

ELEKTRONİK TEBLİGATIN KURUCU UNSURLARI

Zaman damgası, bir elektronik verinin, üretildiği, değiştirildiği, gönderildiği, alındığı veya kaydedildiği zamanın tespit edilmesi amacıyla, elektronik sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından elektronik imzayla doğrulanan kayıdır (Elektronik İmza Kanunu m.3/h). UETS, elektronik tebligat mesajını zaman damgasıyla ilişkilendirerek muhatabın elektronik tebligat adresine ulaştırır (Yön. m. 9/2). Dolayısıyla elektronik tebligatın hangi tarihte gerçekleştiği zaman damgasıyla; elektronik tebligatın yapıldığının ispatı ise delil kaydıyla tespit edilir. Bütün bu süreçten sonra, klasik usulle yapılan tebligata ilişkin işlemlerin "tebliğ mazbatası" ile belgelendirilmesinde olduğu gibi, elektronik tebligata ilişkin bütün işlem kayıtları da "elektronik tebliğ mazbatası" ile belgelendirilmektedir.

ELEKTRONİK TEBLİGATIN VAROLUŞ AMACI

Modern zamanda, vatandaşla vatandaş veya vatandaş ile Devlet arasındaki işlemlerde internetin kullanımı oldukça artmıştır. Bunun en önemli gerekçesi, elektronik iletişimin klasik yöntemlere göre çok daha hızlı ve çok daha az maliyetli olmasıdır. Bu durum, yani elektronik (internet yoluyla) iletişim, adli ve idari merciler arasındaki iletişime de etki ederek, elektronik yolla tebligatın kurulmasında önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca uygulamada klasik usulle yapılan tebligata ilişkin gerek tebligat yapılmasını talep edenden kaynaklanan gerek tebligatı çıkaran merciden kaynaklanan son derece ciddi sorunlar yaşanabilmektedir.

ELEKTRONİK TEBLİGATIN VAROLUŞ AMACI

Bu sorunların sonucunda ise tebligatın usulsüz veya yok hükmünde sayılmasından ötürü söz konusu işlemlerin tekrar usulüne uygun yapılması gündeme gelmektedir. Bu ise yargılamayı geciktirmektedir. Ayrıca elektronik tebligatın kullanımının yaygınlaştırılması her şeyden önce çevrenin korunması bakımından bir gerekliliktir. Klasik tebligatta tebligat yapılmasını talep edenden kaynaklanan bazı sorunlar da elektronik tebligat yolunun kullanılması ile giderilmiş olacaktır. Örneğin, muhatabın adresini yanlış, eksik bildirmesi veya hiç bildirmemesi sorunuyla elektronik tebligatta kural olarak karşılaşılması son derece zordur; zira, muhatabın adresi tek ve önceden belirli olacağı için, muhtabın adresini yanlış veya eksik bildirmesi söz konusu olamaz. Ek olarak elektronik tebligatta, tebellüğden kaçınma durumuyla karşılaşılmayacaktır.

ELEKTRONİK TEBLİGATA İLİŞKİN TEMEL İLKELER

Elektronik tebligatın, usulüne uygun yapılabilmesi durumunda söz konusu bu temel hak ve ilkelere hizmet edeceği bir gerçektir. Özellikle elektronik tebligatın, klasik usulle yapılan tebligata kıyasla kısa sürede ucuz bir şekilde tamamlanması sonucu, adil yargılanma hakkının bir unsuru olan makul sürede yargılanma hakkına ve usul ekonomisi ilkesine hizmet edeceği kesindir⁴⁷.

ELEKTRONİK TEBLİGATA İLİŞKİN TEMEL İLKELER

Söz konusu bu temel hak ve ilkelerin gereği Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 4'e göre, elektronik tebligat uygulamasında aşağıdaki ilkelerin mutlak surette yerine getirilmesi gerekmektedir:

- Teslim, bilgilendirme ve belgelendirmenin sağlanması.
- Bilgi güvenliğinin sağlanması.
- Kişisel verilerin korunması.
- Entegrasyon ve işbirliğinin sağlanması.
- Hizmet kalitesinin sağlanması.
- Ulusal ve uluslararası standartların sağlanması.

ELEKTRONİK TEBLİGATA İLİŞKİN TEMEL İLKELER

Elektronik tebligat işlemlerini yürütebilmek amacıyla PTT AŞ tarafından Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi (UETS) kurulmuştur. Bu sistem elektronik tebligat ile ilgili işlemlerin bilgilendirilebilmesi ve belgelendirilebilmesi amacıyla kurulmuştur. Buna göre, PTT UETS, elektronik tebligatı yapan merci olarak yukarıda belirtilen ilkeleri gerçekleştirmekle yükümlüdür. Söz konusu ilkelerin gerçekleştirilmesinin sağlanabilmesi durumunda elektronik tebligat yöntemine de güven artacak ve kullanımı yaygınlaşacaktır.

ELEKTRONİK TEBLİGATIN UYGULAMA ALANI VE SÜJELERİ

Tebligat Kanunu m. 1'e göre, tebligat çıkarmaya yetkili makam ve merciler tarafından elektronik tebligatı yapacak olan PTT UETS aracılığıyla muhataba ait elektronik tebligat adresine bildirim yapılacak ve bu bildirim belgelendirilmesi gerekecektir. Buna göre, tebligatı çıkarmaya yetkili makam ve merciler tarafından PTT UETS vasıtasıyla yapılacak elektronik tebligata ilişkin hususlar, elektronik tebligatın uygulama alanını, kapsamını belirleyecektir

ELEKTRONİK TEBLİGATIN UYGULAMA ALANI VE SÜJELERİ

Elektronik yolla tebligatın yapılması ise, bazı resmi sùjelerin varlığına bağlıdır. Buna göre, tebligatın çıkarılması talebinde bulunan gönderici, tebligatı çıkaran merciye (rneėin noterliğe) başvurması gerekmektedir. Tebligatı çıkaran merci, gönderici tarafından talep edilen işlemi hazırlayacaktır; fakat gönderilme işlemini tebligatı çıkaran merci değil, tebligatı yapan mercii olarak PTT gerçekleştirecektir.

ELEKTRONİK TEBLİGATIN UYGULAMA ALANI VE SÜJELERİ

PTT bu işlemler için Ulusal Elektronik Tebligat Sistemini (PTT UETS) kurmuştur ve tebligatı yapan merci olan PTT bu işlemlerde tekel konumundadır. Yine muhataba tebligatın elektronik ortamda ulaştırılması ve bunun belgelendirilmesi işlemi PTT UETS tarafından yapılacaktır. Tebligat Kanunu m. 1'de tebligatı çıkaran makam ve merciler sınırlı sayıda belirtilmiştir. Bu madde hükmünde belirtilmeyen bir makam veya merci tebligat çıkaramaz; dolayısıyla tebligatı çıkaran makam ve mercilerin kapsamının arttırılabilmesi, ancak kanuni düzenlemelerle mümkündür.

ELEKTRONİK TEBLİGATIN UYGULAMA ALANI VE SÜJELERİ

Tebliğat Kanunu m. 1'e göre, tebliğat çıkarmaya yetkili makam ve merciler şunlardır: Kazaî merciler, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, özel bütçeli idareler, düzenleyici ve denetleyici kurumlar, sosyal güvenlik kurumları, il özel idareleri, belediyeler, köy tüzel kişilikleri, barolar ve noterler.

Tebliğatı çıkaran makam ve merci, zorunlu muhatapların elektronik tebliğat adreslerinin bulunup bulunmadığını kendiliğinden araştırmakla yükümlüdür.

ELEKTRONİK TEBLİGATIN UYGULAMA ALANI VE SÜJELERİ

Bu noktada da UETS tarafından hazırlanan elektronik tebligat adresi rehberinden muhatapların adresleri tespit edilebilecektir. Söz konusu adres rehberinden, Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 6 gereği muhatabın TC kimlik numarası, Mersis numarası (Merkezi Sicil Kayıt Sistemi) ve DETSİS (Devlet Teşkilatı Merkezi Kayıt Sistemi) numarası ile adres araştırması yapılabilecektir.

ELEKTRONİK TEBLİGAT ADRESİ

Elektronik tebligat adresinin oluşturulması muhatap bakımından zorunlu ve isteğe bağlı olmak üzere iki şekilde gerçekleşebilir:

Zorunlu muhatapların elektronik tebligat adresi alabilmeleri Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 6,1'e göre, zorunluluğun başladığı tarih olan 01/01/2019 tarihinden itibaren bir ay içinde ilgili ilgili kurum, kuruluş veya birlik tarafından PTT'ye başvuru yapılmış olmasına bağlıdır⁶⁹. Dolayısıyla, zorunlu muhatapların elektronik tebligat adresi alabilmeleri belirlenen sürede elektronik tebligat adresine başvuruda bulunmalarını gerektirir.

İsteğe bağlı muhatapların elektronik tebligat adresi alabilmeleri, Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 7'de düzenlenmiştir. Öncelikle isteğe bağlı elektronik tebligat adresi alınabilmesi için, zorunlu muhataplarda olduğu gibi başvuru konusunda belirlenen kesin bir süre yoktur. İsteğe bağlı muhatap, Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 7,2'de istenen bilgi ve belgelerle birlikte elektronik tebligat adresi başvurusunu PTT'ye yapacaktır.

ELEKTRONİK TEBLİGATIN YAPILMASI

Muhataba elektronik yolla tebligat yapılabilmesi için öncelikle onun kayıtlı elektronik tebligat adresinin olması gerekir. Muhataplar için oluşturulmuş UETS'ye kayıtlı elektronik tebligat adresleri onlara teslim edildikten sonra kendilerine elektronik yolla tebligat artık doğrudan yapılabilecektir. Burada şu hususu önemle belirtmek isteriz ki, elektronik tebligat adresi alan muhataplara herhangi bir klasik yolla tebligat yapılmasına ihtiyaç olunmaksızın doğrudan elektronik yolla tebligat yapılması gerekecektir.

- Elektronik tebligatın hazırlanması ve muhataba ulaştırılması Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 9'da düzenlenmiştir. Muhataplara elektronik tebligat mesajının bildirilebilmesi için, bu mesajın tebligat çıkarmaya yetkili makam ve merci olan PTT UETS'ye iletilmesi gerekir. UETS, elektronik tebligat mesajını zaman damgasıyla ilişkilendirerek muhatabın elektronik tebligat adresine ulaştırır: Gönderici • Tebligatı Çıkaran Makam ve Merci (örneğin, noter, mahkeme) • PTT UETS • Muhatap.

ELEKTRONİK TEBLİGATIN YAPILMASI

Tebliğat Kanunu m. 7a,5 ve Elektronik Tebliğat Yönetmeliği m. 9,6'a göre, elektronik yolla tebliğat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır. Dolayısıyla, elektronik tebliğat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihte değil, ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış olarak kabul edilecektir. Bunun sebebi muhatabın elektronik tebliğat adresini her gün kontrol edemeyeceği veya kendisi de açıkça izin vermedikçe onun yerine başkasının da bu adrese erişmesinin mümkün olamayacağı düşüncesindedir.

ELEKTRONİK TEBLİGATA İLİŞKİN KAYITLARIN İSPAT GÜCÜ

Elektronik tebligatta ispat, özellikle delil kayıtları ile sağlanmaktadır. Delil kaydı, tebligatın; tebligatı çıkarmaya yetkili makam ve merciden UETS tarafından teslim alındığına, muhatabın elektronik tebligat adresine ulaştığına, okunduğuna ve usulen tebliğ edilmiş sayıldığına dair üretilen ve elektronik sertifika ile imzalanmış kayıtlarıdır (Yön. m.3,1-b). UETS, elektronik tebligatın muhatabın adresine ulaşip ulaşmadığına dair delil kayıtlarını tutar ve bu kayıtları, tebligat çıkarmaya yetkili makam ve merciye derhal ve en geç yirmi dört saat içinde bildirir (Yön. m. 12).



BÖLÜM SONU